

ชื่อโครงการ (ภาษาไทย) การพัฒนาและการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างยั่งยืนสำหรับชุมชนคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตภาคกลาง

ชื่อโครงการ (ภาษาอังกฤษ) Sustainable Local Product Design for Disabled and Disadvantaged Communities in the Central Region

แหล่งเงิน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ประจำปีงบประมาณ 2552 **จำนวนเงินที่ได้รับการสนับสนุน** 807,000 บาท

ระยะเวลาการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2551 ถึง 30 กันยายน 2552

ชื่อ-สกุล หัวหน้าโครงการ และผู้ร่วมโครงการวิจัย พร้อมระบุ หน่วยงานต้นสังกัด

รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร

หัวหน้าโครงการ

รองศาสตราจารย์สถาพร ดีบุญมี ณ ชุมแพ

ผู้วิจัยร่วม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริพรณ์ ปีเตอร์

ผู้วิจัยร่วม

นายธีรชาติ เลิศข้าของกุล

ผู้วิจัยร่วม

หน่วยงานต้นสังกัด คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

บทคัดย่อ

การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์สิ่งของเครื่องใช้ที่สอดคล้องกับความต้องการในการใช้งานของคนในชุมชน และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของคนในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งโครงการวิจัยพัฒนาและการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างยั่งยืนสำหรับชุมชนคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตภาคกลาง ได้รับการพัฒนาต่อยอดจากโครงการวิจัยปีงบประมาณ 2550 ที่ได้ดำเนินการแบบมีส่วนร่วมกับคนพิการที่ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ประเภทหัตถกรรมเพื่อการดำรงชีพในเขตภาคกลาง ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของโครงการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย 1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลของคนพิการและผู้ด้อยโอกาส เพื่อหาแนวทางการพัฒนาและการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างยั่งยืน 2) ปฏิบัติการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนคนพิการและผู้ด้อยโอกาสเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับศักยภาพในการผลิตและมีประโยชน์ใช้สอยสอดคล้องกับความต้องการกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ และ 3) สร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างยั่งยืน ให้กับคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม

ระเบียบวิธีวิจัยของโครงการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตภาคกลาง เพื่อช่วยให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับคณะผู้วิจัยและสามารถเรียนรู้วิธีการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ของตนเองได้ระหว่างปฏิบัติงานร่วมกัน นักวิจัย ผู้ร่วมการวิจัย ประกอบไปด้วย ผู้นำชุมชนและตัวแทนของคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในจังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากชุมชนนี้เคยมีประสบการณ์ร่วมงานวิจัยกับคณะผู้วิจัยมาก่อน และผู้นำชุมชนนี้ได้ร้องขอให้คณะผู้วิจัยเข้าไปปฏิบัติงานวิจัยต่อในชุมชน

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในจังหวัดสมุทรปราการที่เป็นผู้เข้าร่วมการวิจัยมีศักยภาพในการผลิต การตลาด และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สูง เพราะได้มีการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่หลากหลายเข้าด้วยกัน และได้มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน เพื่อดำเนินการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อ นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ยั่งยืน เนื่องจากวัตถุดิบและกรรมวิธีการผลิตไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคนในชุมชน เพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเศษผ้าจากโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชนและใช้แรงงานคนในการผลิตเป็นหลัก จึงทำให้เกิดการสร้างงานและรายได้กับผู้เข้าร่วมการวิจัยและคนในชุมชน จากการปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในครั้งนี้ทำให้คณะผู้วิจัยเรียนรู้ว่าการออกแบบโดยมีผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง และการออกแบบแบบมีส่วนร่วมสามารถช่วยให้กลุ่มผู้ผลิตสามารถพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ได้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การออกแบบที่ยั่งยืน การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน, คนพิการ, ผู้ด้อยโอกาส